

Šu 98 žel. dopr. ř. neplatí. Výtce žalované strany, že žalující firma tímto tvrzením změňuje nepřipustným způsobem dle §§ 235 a 283 c. ř. s. žalobu, opřenou o dopravní smlouvu, nelze sice přisvědčiti, neboť žalobce neudal v žalobě a dle Šu 226 c. ř. s. nemusil udati, zda požaduje náhradu škody dle předpisů železničního dopravního řádu či dle všeobecných předpisů občanského práva, ale dle §§ 84 a 97 žel. dopr. ř. nezanikají nároky proti dráze z dopravní smlouvy již vydáním nákladního listu a podpisem listovky, nýbrž teprve skutečným předáním zboží z faktické moci dráhy do faktické moci příjemcovy. Jelikož v tomto případě zboží bylo poškozeno ještě před předáním a sice při jeho přepravě na místo, kde příjemce je měl odebrati, ručí dráha za poškození dle železničního dopravního řádu, a nároky z tohoto poškození promlčují se dle Šu 98 žel. dopr. ř. do jednoho roku s jedinou výjimkou, které tu není, totiž že poškození se stalo zúmyslně.

Čís. 2461.

Zajišťovací převod věci do vlastnictví jest sice důvodem ku nabytí práva vlastnického, nestačí tu však odevzdání pouhým prohlášením.

(Rozh. ze dne 4. dubna 1923, Rv I 1360/22.)

Žalobce domáhal se na žalované bance zjištění vlastnického práva ku věcem, jež měla banka v držení jako zástavní věřitelka, tvrdě, že nabytí jich vlastnictví kupní smlouvou od Otty W-a. Banka namítla mimo jiné, že na žalobce nebylo převedeno vlastnictví věcí, nýbrž, že měly mu pouze sloužiti jako zástava za zápůjčku, již byl Ottu W-ovi poskytl. Procesní soud prvního stádu žalobě vyhověl, odvolací soud ji zamítl. Důvody: Tato žaloba jest žalobou vlastnickou. Žalobce žádá totiž za zjištění práva vlastnického ku spornému páru koní s postroji a kočárem a v důsledku toho jako vlastník žádá vydání věcí těch žalovanou bankou, která věci ty drží jako zástavní věřitelka. Žalovaná banka vlastnického práva žalobcova ve sporu nepřiznala a namítala, že převod vlastnického práva dne 3. července 1920 stal se toliko k zajištění pohledávání 25.000 Kč. Žalovaná banka namítala tedy, že smlouva kupní 3. července 1920 byla uzavřena mezi žalobcem a Ottou W-em jen na oko. Ku vznesení této námítky dle Šu 916 obč. zák. nelze žalované straně dle tohoto zákonného ustanovení upříti oprávněnosti a náleží žalobci, by prokázal právo vlastnické (§ 368 a 372 obč. zák.). Dukazu toho žalobce neprovedl a soud odvolací sdílí právní názor odvolání, že platná smlouva kupní nebyla dne 3. července 1920 uzavřena. Dle Šu 914 obč. zák. nemá soud při výkladu smluv lpěti na slovném znění smlouvy, nýbrž má úmysl stran vypátrati a smlouvě tak rozuměti, jak odpovídá to poctivému obchodování. Dle písemné informace ze dne 3. července 1920 a výpovědi svědků uzavřeli sice žalobce a Otto W. 3. července 1920 smlouvu kupní o sporném páru koní s postroji a kočárem, soud odvolací sdílí však právní názor odvolatelky, že smlouva ta byla uzavřena toliko na oko a že úmyslem stran bylo uzavřít smlouvu o zápůjčku 25.000 Kč a zajištění zápůjčky té dáním věcí těch žalobci do zástavy. Neboť pár koní s postroji a kočárem koupen byl, jak svědky

jest prokázáno, koncem května 1920 za 69.000 Kč, v době zastavení žalované bance 4. června 1920 tuto cenu také měl a věci ty krátce na to 3. července 1920 prodány byly za 25.000 Kč. Předměty ty byly sice formelně žalobci předány, avšak v uschování W-a byly dále ponechány, právo, užívatí jich za 1.000 Kč, které předem zaplatil, bylo mu ponecháno do konce července 1920 a W. vymínil si právo zpětné koupě do konce července 1920, ač vedlejší ujednání to dle §u 1070 obč. zák. bylo neplatným. Koně s postroji a kočárem nebyly před výkonem prozatímního opatření, žalované straně povoleného, od W-a převedeny k žalobci jako udánlivému jich vlastníku, nýbrž do hotelu »Koruna«. Nízká kupní cena, výhrada koupě zpáteční a ujednání o úplatě za další používání věcí W-em svědčí tomu, že obě strany smlouvu kupní uzavřítí nezamýšlely. Že obě smluvní strany (žalobce a Otto W.) neměly úmyslu, uzavřítí smlouvu kupní, nýbrž toliko smlouvu o zápůjčku 25.000 Kč a zajištění zápůjčky té, patřno dále jednak z výpovědi W-a jako podezřelého v trestní věci slyšeného, který udal, že mohl z á p ů j č k u dostatí jen za převod práva vlastnického, jednak z nepřisežného seznání žalobce, který potvrdil, že ho sprostředkovatelé o výpomoc 25.000 Kč pro W-a žádali, že žalobce peníz ten z a p ů j č i t í měl. Žalobce též právnímu zástupci žalované banky po ujednání onom říkal, že W-ovi b e z z á s t a v y n i c p ů j č i t í nechtěl a že proto od něho koně s postroji a kočárem koupil a že se při podobných zápůjčkách vždy přesvědčí, zda věci mu do z á s t a v y d á v a n é již nebyly zastaveny, ale že to v tomto případě opomenul a se žalobci, jak z výpovědi svědka toho dále jde, také jen o vrácení (zaplacení) 25.000 Kč jednalo. Z toho všeho jde, že při uzavírání smlouvy kupní 3. července 1920 zamýšleny obě strany (žalobce a W.) ve skutečnosti uzavřítí smlouvu o zápůjčku 25.000 Kč a zajištění ji, tedy zříditi právo zástavní žalobci na věcech prodávaných. Předem zaplacených 1.000 Kč za užívání věcí do konce července 1920 mělo býti ve skutečnosti úrokem za poskytnutí zápůjčky. Poněvadž smlouva kupní uzavřena jen na oko, nemá platnosti (§ 916 obč. zák.), žalobce neprokázal práva vlastnického, jehož zjištění žádá a v důsledku jehož vydání věci se domáhá, jest žaloba neodůvodněna.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Ze zjištění odvolacího soudu, že žalobce poskytl Ottu W-ovi zápůjčku 25.000 Kč a že k jejímu zajištění byly na něho smlouvou ze dne 3. července 1920 koně, postroje a kočár převedeny, plyne, že jest správným názor druhé stolice, že kupní smlouva byla ujednána jen na oko. Jest tudíž neplatná a dle doslovu §u 916 obč. zák., jímž jednání na oko jest prohlášeno nicotným, může její neplatnost uplatňována býti i osobami třetími (srov. materialie k §u 103 III. dílčí novely k obč. zák., str. 40). Nelze však přisvědčiti mínění odvolacího soudu, že předstírán jest nejen kup, nýbrž též převod vlastnictví a že v pravdě bylo zamýšleno pouhé zastavení věcí. Jde tu spíše o kupem zastřený zajišťovací převod vlastnictví, smlouvu to fiduciární, při které směřuje vůle stran k tomu, by především v pravdě skutečně byl výsledek, hospodářsky přesahující zamýšlený účel, jakkoliv smluvníci pro dobu pozdější zamýšlejí, by

po splnění jistých předpokladu tento výsledek opět odpadl. Vzhledem k tomu nelze ani v tomto případě o tom pochybovat, že smluvní strany předem opravdově chtěly převodu vlastnictví na žalobce a že teprve pro ten případ, kdyby účel zajištění se stal bezpředmětným, bylo zamýšleno vlastnictví převést zpět na Ottu W.-a. Pochybnosti, zda je fiduciární smlouva zajišťovací důvodem, dostačujícím k nabytí práva vlastnického, byly odstraněny § 10 (3) konk. ř. Tento předpokládá možnost, že osobní věřitel získá k zajištění pohledávky určitých kusů dlužníkovu majetku, a tím uznává i platnost takového zajišťovacího převodu vlastnictví dle hmotného práva, poněvadž by nemělo smyslu, by konkursní řád stanovil právní normy pro případy, které dle platného práva vůbec nemohou nastati. Nelze tedy říci, že zajišťovací převod vlastnictví jest o sobě, pro nedostatek důvodu nabytí, neplatným. Jiná jest však otázka, dostačuje-li tu jako způsob nabývací odevzdání věcí prohlášením dle §u 428 obč. zák. Že v tomto případě jen tento způsob odevzdání přichází v úvahu, je nepochybné, poněvadž věci i po jejich odevzdání zůstaly na téže místě, kde byly, a v užívání téže osoby, která je žalobci odevzdala. Práva zástavního k movitým věcem pouhým prohlášením zříditi nelze. Způsoby, jimiž se nabývá práva zástavního, určují §§ 451 a 452 obč. zák. Movité věci musí věřitel vzíti do svého uschování; nelze-li jich odevzdati hmotně, z ruky do ruky, jest zapotřebí, by se užilo takových znamení, z kterých může každý snadno seznati, že věc jest zastavena. Úmysl zákona vyplývá z tohoto ustanovení zřejmě, zastavení musí býti každému znatelné a toho by nebylo, kdyby věc, pouhým prohlášením zastavená, zůstala nadále v uschování dlužníkově. I účel zákona jest zjevným; má býti tomu zabráněno, by úvěr nebyl ohrožen tím, že dlužník propůjčí věřiteli právo proti třetím osobám účinné k svým věcem, které zůstanou v jeho držení a na nichž věřitelovo právo nelze znamenati, a že se takto vzbudí klamné zdání úvěrní schopnosti dlužníkovy, jaké ve skutečnosti tu není. Že takové ohrožení úvěru může býti způsobeno zajišťovacím převodem vlastnictví, odevzdají-li se věci pouhým prohlášením, stejně jako zastavením věcí bez převedení držby, jest jasno a nelze se zajisté o zákonodárci domýšleti, že, když zakazuje zřízení práva zástavního prohlášením, dovoluje stejně povážlivý způsob nabytí práva vlastnického k účelům zajišťovacím. Dlužno proto převod vlastnictví konstitutem k účelu zajištění uznati za nepřipustný, poněvadž znamená obcházení zákonných ustanovení o publicitě práva zástavního. Z toho plyne pro tento případ, že věci, jichž se týká smlouva ze dne 3. července 1920, nebyly žalobci platně ku zajištění odevzdány a že se žalobce nestal jejich vlastníkem.

Čís. 2462.

Ze smlouvy schovací jest práv schovatel pouze ukladateli, nikoliv též vlastníku věci.

(Rozh. ze dne 4. dubna 1923, Rv I 1413/22.)

Žalující Leonora B-ová ujednala se žalovanou Idou G-ovou při odchodu ze světových lázní, že si v domě u žalované ponechá zavazadla a že si pro ně žalovaná pošle pokojskou. Žalovaná tak učinila a ježto